

Doç. Dr. Barış TORAMAN

Şemalarla Medeni Usul Hukuku

2. Baskı

FILİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2024

Haziran 2024

ISBN: 978-975-368-999-1

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 48596

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com
bilgi@filizkitabevi.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

İkinci Basıya Önsöz

Bu basıda ilkinde yer veremediğim bazı konular hakkında yeni diyagram ve tablolar eklemeye gayret ettim. Önceki basımın önsözünde diyagramları bizzat hazırladığımı ve hataların da bana ait olduğunu dile getirmiştım. Bu konudaki acemiliğimi üzerimden bir nebze de olsa atabildiğimi umuyorum. Bu konuda değerli görüşlerini benle paylaşan (ve paylaşmaya devam etmelerini gönülden istediğim) hocalarıma, meslektaşlarıma, arkadaşlarıma ve öğrencilerime teşekkür ediyorum.

Takip edecek basılarda çalışmadaki eksiklikleri gidermeye ve onu geliştirmeye - bir mâni olmazsa-devam edeceğim. Başta Sayın Oğuzhan Oruç olmak üzere, Sayın Özge Dane'ye, Sayın Vildan Yavuz'a ve onların şahsında Filiz Kitabevi'nin değerli emekçilerine teşekkürlerimi sunuyorum.

15 Mayıs 2024

Barış Toraman

Önsöz ve Teşekkür

Akademik hayata adım attığım günden beri gerek asistan gerek öğretim üyesi olarak üniversitedeki lisans ve lisans üstü derslerde, gerek üniversite dışında verdiğim eğitimlerde ilgili konuları mümkün mertebe bir tahtada yazarak ve becerebildiğim ölçüde bir şema ile göstererek aktarmaktan her zaman ayrı bir keyif aldım. Bunda şüphesiz ki muhakeme hukukunun kendine özgü karakteri etkili oldu. Nitekim yargılamanın dinamikleri, iddia ve savunmaların ileri sürülmesi, bunların ispatı için gösterilen delillerin tartışılması, müesseseler ve müesseseler arası ilişkiler; bu ilişkilerin temelleri, kuralları, maddi hukuktan ya da şekli gerekliliklerden doğan istisnaları, kısaca; yargılamanın maddi hukuk ve usul hukuku kaynaklı çok boyutlu yapısı, tüm bu süreçleri diyagramlarla açıklamaya çalışmak konusundaki isteğimi artırdı.

Bu çalışma hemen yukarıda dile getirdiğim hususlar hakkında naçizane, attığım ilk somut adım. Tüm diyagramları kendim yaptım, hatalar da bana ait. Ancak çalışmadaki temel eksiklik medeni usul hukukunun tamamına henüz yer verememiş olmam. Takip eden basılarda hem bu eksikliğı gidermek hem de aklımdaki diğer bazı hususları aktarmak istiyorum. Kitap medeni usul hukuku dersini almakta olan hukuk fakültesi öğrencileri ya da meslek sınavlarına hazırlanan mezunlar için bir yardımcı kaynak olarak kullanılabilir. Ancak bunun yanı sıra ilgili diyagramlarda konu hakkındaki güncel monografik çalışmalara, önemli bazı kararlara ve az da olsa uygulamaya da dikkat çekmeye çalıştım.

Çalışmanın yayımını sağlayan Filiz Kitabevi'nin sahibi Sayın Oğuzhan Oruç başta olmak üzere, Sayın Özge Dane ve Sayın Vildan Yavuz'a ve slaytlar konusunda değerli önerilerini benimle paylaşan kıymetli asistanım Sayın Gülnihal Zeynep Şahin'e teşekkür ederim.

Barış Toraman

İÇİNDEKİLER

§ 1. Medeni Usul Hukuku Kavramı	1
§ 2. Modern Türk Medeni Usul Hukukunun Gelişimi	2
§ 3. Yargı Yolları.....	3
§ 4. Mahkemeler; Genel Mahkemeler	4
§ 5. Mahkemelerin Kuruluşu ve İş Dağılımı	5
§ 6. İhtisaslaşma Amacıyla İş Dağılımı.....	6
§ 7. Aile Mahkemesi.....	7
§ 8. Asliye Ticaret Mahkemesi.....	8
§ 9. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi	9
§ 10. İcra Mahkemesi	10
§ 11. İş Mahkemesi.....	11
§ 12. Kadastro Mahkemesi.....	12
§ 13. Tüketici Mahkemesi	13
§ 14. Görevsizlik ve Yetkisizlik Kararı; Sonuçları	14
§ 15. Genel Yetki Kuralları	15
§ 16. Seçimlik Yetki Kuralları.....	16
§ 17. Kesin Yetki Kuralları	17
§ 18. Yetki Sözleşmesi	18
§ 19. Hakimin Yasaklılığı ve Reddi (Karşılaştırma).....	19
§ 20. Hakimin Yasaklılığı ve Reddi-Bilirkişinin Yasaklılığı ve Reddi.....	20
§ 21. Hakimin Hukuki Sorumluluğu	21
§ 22. Hakimin Hukuki Sorumluluğu-Bilirkişinin Hukuki Sorumluluğu.....	22
§ 23. Tasarruf İlkesi.....	23
§ 24. Taraflarca Hazırlama ve Teksif İlkeleri, Davayı Aydınlatma Ödevi	24
§ 25. Aleniyet İlkesi	25
§ 26. Usuli Dürüstlük	26
§ 27. Usul Ekonomisi İlkesi	27
§ 28. Hukuki Dinlenilme Hakkı	28
§ 29. Yargılamanın Sevk ve İdaresi	29
§ 30. Hukukun Uygulanması.....	30
§ 31. Taraf Ehliyeti.....	31
§ 32. Dava Ehliyeti-Kanuni Temsil.....	32
§ 33. Davaya Vekalet 1	33
§ 34. Davaya Vekalet 2	34
§ 35. İhtiyari Dava Arkadaşlığı	35
§ 36. Mecburi Dava Arkadaşlığı	36
§ 37. Davanın İhbarı	37
§ 38. Fer'i Müdahale	38
§ 39. Asli Müdahale	39
§ 40. Fer'i Müdahale-Asli Müdahale (Karşılaştırma)	40
§ 41. Süreler-1 Sürelerin Niteliği, Belirlenmesi	41
§ 42. Süreler-2 Başlangıcı, İşlemesi, Bitimi.....	42
§ 43. Süreler-3 Haftalık, Aylık, Yıllık ve Günlük Süreler	43
§ 44. Eski Hale Getirme	44

§ 45. Adli Tatil	45
§ 46. Dava Türleri.....	46
§ 47. Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava	47
§ 48. Dava Şartları.....	48
§ 49. Genel Olarak İlk Derece Yargısı ve Davanın Aşamaları	49
§ 50. Dilekçeler Aşaması.....	50
§ 51. Dava Konusunun Devri	51
§ 52. Tarafta İradi Değişiklik (HMK m.124)	52
§ 53. Duruşma Düzeni, Kayıt ve Yayın Yasağı	53
§ 54. Islah	54
§ 55. Adli Yardım.....	55
§ 56. Basit Yargılama Usulü	56
§ 57. Çekişmesiz Yargı Usulü	57
§ 58. Çekişmeli Yargı/Çekişmesiz Yargı Benzerlikler ve Farklılıklar.....	58
§ 59. Davaya Son Veren Taraf İşlemleri	59
§ 60. Hukuk Yargısında Karar Türleri	60
§ 61. İspat Hukukuna İlişkin Üç Temel Soru	61
§ 62. İkrar-1	62
§ 63. İkrar-2	63
§ 64. Hukuki İşlemin İspatı – I; Senetle (Kesin Delille) İspat Zorunluluğu – Ana Kural.....	64
§ 65. Hukuki İşlemin İspatı – II; Senetle İspat Zorunluluğu ve İstisnaları	65
§ 66. Hukuki İşlemin İspatı – III; (i.) Senede Karşı Senetle İspat Zorunluluğu- İstisnaları; (ii.) Senetlerin İspat Gücü; (iii.) İmza Atamayanların Durumu	66
§ 67. Senette Tahrifat ve Sahtelik.....	67
§ 68. Tanıklıktan Çekinme Hakkı ve Sınırları-1 Sebepler	68
§ 69. Tanıklıktan Çekinme Hakkı ve Sınırları-2 Usulü ve Haksız Yere Çekinmenin Yaptırımı	69
§ 70. Tanıklıktan Çekinme Hakkı ve Sınırları-3 Uygulama Alanı Bulduğu ya da Bulmadığı Diğer Haller.....	70
§ 71. Bilirkişi İncelemesi-I Bilirkişi İncelemesine Başvuru ve Bilirkişinin Görevlendirilmesi.....	71
§ 72. Bilirkişi İncelemesi-II Bilirkişi Görüşünün Hazırlanması ve Değerlendirilmesi...72	
§ 73. Uzman Görüşü.....	73
§ 74. HMK'da Sessiz Kalma.....	74
§ 75. HMK'da Karşı Koyma Engel Olma.....	75
§ 76. Kanun Yolları Genel Şema.....	76
§ 77. Kanun Yolları II – İstinaf	77
§ 78. İstinaf Aşamasında Yapılabilecek/Yapılamayacak İşlemler	78
§ 79. İstinaf ve Temyiz Kanun Yolları Arasındaki Temel Benzerlik ve Farklılıklar.....79	
§ 80. Yargılamanın İadesi-Sebepler	80
§ 81. Yargılamanın İadesi-Usulü.....	81
§ 82. İhtiyati Tedbirler – I; Kavram, Yargılama, Kanun Yolları	82
§ 83. İhtiyati Tedbirler – II; Uygulanması, Tamamlayıcı İşlem, İtiraz, Teminat.....83	
§ 84. İhtiyati Tedbirler – III; Tedbire Muhalefet, Haksız Tedbirden Sorumluluk	84
§ 85. Delil Tespiti	85
KAYNAKÇA	87

KULLANILAN BAŐLİCA KISALTMALAR

AHM	: Asliye hukuk mahkemesi
Any.	: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
ATM	: Asliye ticaret mahkemesi
AvK	: Avukatlık Kanunu
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge adliye mahkemesi
BİK	: Bilirkişilik Kanunu
E.	: Dosyanın esas numarası (örneğin 2020/45 E.)
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
FSHM	: Fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi
HD	: <i>Yargıtay</i> ya da <i>Bölge Adliye Mahkemesi</i> Hukuk Dairesi (örneğin <i>Y. 10.HD</i> , <i>Yargıtay 10. Hukuk Dairesi</i>)
(Y)HGK	: (Yargıtay) Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HSK	: Hakimler ve Savcılar Kurulu <i>ya da</i> Hakimler ve Savcılar Kurulu Kararı
HUMK	: <i>Mülga</i> Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İM	: İcra mahkemesi
İşMK	: İş Mahkemeleri Kanunu
KK	: Kadastro Kanunu
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
NK	: Noterlik Kanunu
s.	: Sayılı
SHM	: Sulh hukuk mahkemesi
SMK	: Sınai Mülkiyet Kanunu
t.	: Tarih
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: Türk Medenî Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UMHK	: <i>Mülga</i> Usûl-i Muhâkeme-i Hukukiyye Kanûn-u Muvakkati
Y.	: Yargıtay
YİBK	: Yargıtay İctihadı Birleştirme Kararı
Yön.	: Yönetmelik (Aksi belirtilmediği sürece diyagramlarda veya tablolarda (*) ile işaretlenen; <i>Bölge Adliye ve İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik</i> , (**)) ise <i>Bilirkişilik Yönetmeliği</i> 'ne karşılık gelmektedir.

